

Nr 28.

Ankom till riksdagens kansli den 15 april 1944 kl. 1 em.

*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckt motion om
viss ändring i förordningen angående försäljning av
pilsnerdricka.*

(2:a avd.)

I en till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 21, i andra kammaren av herr *Hallberg* har hemställts,

»att riksdagen måtte besluta, att 13 paragrafen 3 mom. i 2 kap. pilsnerdricksförordningen får följande ändrade lydelse:

Över ansökning, som rätteligen skett, skall KB omedelbart efter ansökningstidens utgång inhämta yttranden, i stad av magistrat och stadsfullmäktige samt å landet av kommunalnämnd och kommunalstämma. Dessa hava att i ärendet höra kommunens nykterhetsnämnd, varefter yttranden, som skola innehålla bestämt till- eller avstyrkande med angivande av skälen härför, ingivas till KB; och skola stadsfullmäktige eller kommunalstämman, — — —».

Enligt 13 § 1 mom. förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka meddelas tillstånd till utskänkning av pilsnerdricka av länsstyrelsen. Över ansökan om sådant tillstånd skall länsstyrelsen inhämta yttranden, i stad av magistrat och stadsfullmäktige samt å landet av kommunalnämnd och kommunalstämma (13 § 3 mom.).

I den föreliggande motionen har framhållits, att i 3 kap. 9 § förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker stadgas skyldighet för fullmäktige i kommun, som ha att avgiva yttrande över systembolags ansökan om tillstånd till årsutskänkning, att i ärendet höra kommunens nykterhetsnämnd. Motsvarande skyldighet för fullmäktige att inhämta nykterhetsnämnds yttrande över ansökning om tillstånd att utskänka pilsnerdricka funnes icke. Det måste dock anses vara ett rimligt krav att nykterhetsnämnderna finge yttra sig även över dylika ansökningar. En bestämmelse därom borde därför införas i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka.

I en vid 1923 års riksdag — alltså före tillkomsten av 1937 års rusdrycksförsäljningsförordning — väckt motion I: 104 hemställdes, »att riksdagen måtte besluta sådan omformulering av § 64 i förordningen om försäljning av

rusdrycker, att det klart och otvetydigt därav framgår, att alla ärenden, berörande nykterhetstillståndet, vilka handläggas i stad av stadsfullmäktige och på landet av kommunalstämma, ovillkorligen skola till nykterhetsnämnden remitteras».

1923 års bevillningsutskott yttrade i sitt över nämnda motion avgivna betänkande, nr 20, att, därest ärende, som handlades av stadsfullmäktige eller kommunalstämma, vore av beskaffenhet att beröra nykterhetstillståndet inom kommunen, nykterhetsnämnden borde sättas i tillfälle att yttra sig i ärendet. Då nykterhetsnämnds ledamöter utsåges av vederbörande kommunala myndighet, kunde även antagas, att frågor av dylik beskaffenhet komme att remitteras till denna nämnd. Något egentligt behov av en lagändring i den i motionen föreslagna riktningen förelåge enligt utskottets mening därför icke.

I enlighet med utskottets hemställan lämnades ovannämnda motion av 1923 års riksdag utan åtgärd.

Frågan huruvida skyldighet föreligger att i ärenden av hithörande slag inhämta yttrande av nykterhetsnämnd har därefter varit underställd regeringsrättens prövning. I ett till regeringsrätten fullföljt mål (RÅ 1928 not. S 226) har en klagande med åberopande av 1923 års bevillningsutskotts ovan återgivna yttrande yrkat återförvisning till vederbörande kommunalfullmäktige av visst ärende angående försäljning av pilsnerdricka, i vilket ärende kommunens nykterhetsnämnd icke beretts tillfälle att avgiva yttrande. Vederbörande länsstyrelse utlät sig att, när klaganden icke anfört någon omständighet, som jämlikt § 75 förordningen om kommunalstyrelse på landet kunde föranleda till klandrade beslutets upphävande, länsstyrelsen prövade lagligt ogilla besvären. Regeringsrätten fann ej skäl att häri göra ändring.

Med utgångspunkt från detta rättsfall väcktes vid 1929 års riksdag motioner (I: 59 och II: 101), vari, med konstaterande att 1923 års bevillningsutskotts uttalande varit alltför optimistiskt, hemställdes om sådana ändringar i kommunalförfattningarna, att kravet på obligatorisk beredning genom nykterhetsnämnd av kommunala ärenden berörande nykterhetstillståndet bleve tillgodosett. 1929 års konstitutionsutskott fann sig i sitt i anledning av motionerna avgivna utlåtande, nr 5, i huvudsak kunna instämma i vad 1923 års bevillningsutskott anfört men hemställde på i utlåtandet närmare angivna grunder, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet hade därvid framhållit bland annat, att den då arbetande 1928 års revision av rusdryckslagstiftningen torde ha sin uppmärksamhet riktad även på frågan om nykterhetsnämndens uppgifter.

Över den förevarande motionen har utskottet, efter därom i grundlagsenlig ordning gjord framställning, emottagit yttranden av *socialstyrelsen*, *kontrollstyrelsen* och *nykterhetsnämndernas riksförbund*.

Socialstyrelsen har funnit det önskvärt, att nykterhetsnämnds kännedom om de i kommunen befintliga försäljningsställena för alkoholhaltiga drycker

anlitades vid utredning av frågan om meddelande av försäljningstillstånd för sådana drycker inom kommunen. Så torde också i allmänhet ske, men det hade dock, även på senare tid, förekommit att nykterhetsnämnd avsiktligt åsidosatts, under hänvisning till att uttrycklig skyldighet att höra nämnden icke föreläge. Under erinran om vad som förekommit i ämnet vid 1923 och 1929 års riksdagar framhöll styrelsen, att en uttrycklig föreskrift borde givas om hörande av nykterhetsnämnd i varje fråga om tillstånd till försäljning av pilsnerdricka inom kommunen. Denna föreskrift borde icke enbart gälla de i motionen avsedda utskänkingsrättigheterna (13 § 3 mom.) utan även omfatta frågor om tillstånd att försälja pilsnerdricka till avhämtning (8 § 2 mom.).

Kontrollstyrelsen har ansett det vara ostridigt att ärende, innefattande ansökan om tillstånd till utskänkning av pilsnerdricka, vore av beskaffenhet att beröra nykterhetstillståndet inom vederbörande kommun. Det vore numera ådagalagt, att det av 1923 års bevillningsutskott gjorda antagandet, under vilket bevillningsutskottet avböjde lagstiftning i ämnet, visat sig ogrundat. Kontrollstyrelsen tillstyrkte därför genomförande av den i motionen föreslagna författningsändringen. Styrelsen funne dock enahanda skäl tala för motsvarande ändring av de stadganden i pilsnerdricksförsäljningsförordningen, som reglerade beredningen av ansökningar om försäljning av pilsnerdricka till avhämtning (8 § 2 mom.), kringföring utom stads planlagda område (10 § 1 mom.) och utskänkning å järnvägsstation (14 § sista stycket). Av en dylik ändring i 8 § 2 mom. följde, att nykterhetsnämnd skulle höras jämväl i ärenden angående försändning från s. k. upplag (9 § 4 mom.).

Jämväl *nykterhetsnämndernas riksförbund* har framhållit, att de kommunala myndigheterna ofta underlåte att höra nykterhetsnämnderna i ärenden rörande utskänkning av pilsnerdricka. Enär den i motionen föreslagna författningsändringen visat sig vara i hög grad påkallad, tillstyrkte förbundet genomförande av densamma.

I likhet med 1923 års bevillningsutskott anser utskottet, att därest ärende, som handlägges av kommunal myndighet, är av beskaffenhet att beröra nykterhetstillståndet inom kommunen, nykterhetsnämnden bör sättas i tillfälle att yttra sig i ärendet. 1923 års bevillningsutskott antog, att ärenden av ifrågavarande beskaffenhet även utan uttryckligt stadgande komme att remitteras till nykterhetsnämnden för yttrande samt att fördens skull något egentligt behov av lagändring i förevarande syfte icke föreläge. Då av de i anledning av den nu föreliggande motionen avgivna remissyttrandena framgår, att inhämtande av yttrande från kommunens nykterhetsnämnd i ärenden av ifrågavarande slag stundom uraktlåtes, bör uppenbarligen en uttrycklig föreskrift om skyldighet att inhämta yttrande från kommunens nykterhetsnämnd införas. Såsom framhållits i socialstyrelsens och kontrollstyrelsens remissyttrandena torde emellertid en sådan föreskrift böra avse ej allenast den i motionen berörda frågan om tillstånd till utskänkning av pilsnerdricka utan även de övriga frågor om tillstånd enligt pilsnerdricksförsäljningsförord-

Utskottet.

ningen, vilka äro av beskaffenhet att beröra nykterhetstillståndet inom kommunen.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av motionen II:21 av herr Hallberg om viss ändring i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga förslag till sådana författningsändringar, varigenom uttrycklig föreskrift meddelas om skyldighet att i frågor, som berörts i detta betänkande, inhämta yttrande från kommunens nykterhetsnämnd.

Stockholm den 14 april 1944.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bårg, Elon Andersson, Wahlmark, Sjödahl, friherre De Geer, Ekman, Frans Ericson, Velander* och *Björkman*; samt

från andra kammaren: herrar *Lövgren, Hagberg* i Malmö, *Björklund, Hammarlund, Olsson* i Gävle, *Orgård, Sandberg, Falk, Karlsson* i Grängesberg och *Karlsson* i Granebo.